

การสำรวจความนิยมในรูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Popularity Survey in Cash Flow Statement Format in Thai Listed
Companies

สุมินทร เบ้าธรรม

Sumintorn Baotham

โปรแกรมวิชาการบัญชี สาขาบริหารธุรกิจ คณะอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร

Accounting Program, Business Administration Department,

Faculty of Industrial and Technology,

Rajamangala University of Technology Isan, Sakonnakon Campus

E-mail: sumintorn@hotmail.com

(Received : October 31, 2019 Revised : January 18, 2020 Accepted : February 17, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจวิธีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560 และ 2) สำรวจเหตุผลของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560 ผลการศึกษา พบว่า 1) จากการสำรวจโดยใช้การแบบสำรวจที่สร้างขึ้น บริษัทมีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง นอกจากนี้ ยังพบว่าทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมใช้วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง 2) จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า บริษัทมีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง โดยเหตุผลที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม เพราะมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน และทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตามลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการหลักของกิจการ สารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี พิจารณาการความเหมาะสมในรูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อไป

คำสำคัญ: งบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Abstract

This research aims to 1) check list the method of preparing statements of cash flow from operating activities of Thai listed companies, for the period ended 2017 and 2) to explore by questionnaires the reasons for selecting the method of preparing statements of cash flow from operating activities of Thai listed companies, for the period ended 2017. The results found that 1) determined by check list that companies prepared the statements of cash flow from operating activities by the indirect method rather than the direct method. It also found that 8 industry groups prepared statements of cash flow from operating activities by the indirect method rather than the direct method and 2) exploring by questionnaires found that companies prepared the statements of cash flow from operating activities by the indirect method rather than the direct method. The reason that they selected statements of cash flow from operating activities by the indirect method is because it is consistent when compared to the prior year, to find the difference between net income and cash from operations, and to know cash paid/received from suppliers/customers. This Information is beneficial to the Accounting Standards Committee considering the format of the cash flows from operating activities.

Keywords: Cash flow statement from operating activities, Thai listed companies

บทนำ

งบกระแสเงินสดถือเป็นส่วนหนึ่งของการเงินของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องนำส่งตลาดหลักทรัพย์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ใช้งบการเงินประเมินความสามารถของบริษัทในการก่อให้เกิดเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด รวมถึงจังหวะเวลา ความแน่นอนของการก่อให้เกิดเงินสดของบริษัท และทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทที่ต่างกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของผลการดำเนินงานที่รายงานโดยกิจการที่แตกต่างกันได้

บริษัทจดทะเบียนฯ ต้องนำเสนอกระแสเงินสดของกิจการที่เกิดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ในลักษณะที่เหมาะสมกับธุรกิจของกิจการมากที่สุด การจำแนกตามกิจกรรมจะให้ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินผลกระทบของกิจกรรมเหล่านั้นที่มีต่อฐานะการเงินของบริษัท ข้อมูลนี้ยังอาจใช้เพื่อประเมินความสัมพันธ์ของกิจกรรมเหล่านั้นได้ด้วย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปของสหรัฐอเมริกา (US Generally accepted accounting principles: US GAAP) หรือมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International financial report standards: IFRS)

คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีออสเตรเลียและคณะกรรมการมาตรฐานรายงานทางการเงิน (The Australian accounting standards board: AASB) and The financial reporting standards board (FRSB) รวมถึงมาตรฐานการบัญชีของไทย (Thai accounting standards: TAS) ก็ได้อธิบายว่าการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน สามารถแสดงได้ 2 วิธี คือวิธีทางตรงหรือวิธีทางอ้อม และเสนอแนะเพิ่มเติมไว้ด้วยว่า บริษัทควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง (Lu et al., 2018; Bradbury, 2011) เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน (Foster et al., 2012; Abu-Abbas, 2014) ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม (Hardan et al., 2016) ทั้งนี้ ถึงแม้ว่า US GAAP, IFRS, AABS, FRSB และ TAS มีการเสนอแนะไว้เช่นนั้น แต่จากการศึกษางานวิจัยในอดีตพบว่า บริษัทจดทะเบียนฯ มีการนำเสนอกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง (Ding et al., 2006; Brahmasrene et al., 2004; Wallace et al., 1999)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจสำรวจวิธีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่องงบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560 เพื่อศึกษาว่าบริษัทจดทะเบียนได้มีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีใด เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 ได้แนะนำไว้หรือไม่ รวมถึงสำรวจเหตุผลของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานดังกล่าว สารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี พิจารณาการความเหมาะสมในการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจวิธีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560
2. เพื่อสำรวจเหตุผลของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

งบกระแสเงินสด มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในอดีตของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ ผ่านทางงบกระแสเงินสดซึ่งจำแนกกระแสเงินสด ในระหว่างรอบระยะเวลาเป็นเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน งบกระแสเงินสดเมื่อใช้พิจารณาประกอบกับส่วนที่เหลือของงบการเงิน จะให้ข้อมูลที่ช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ โครงสร้างทางการเงินของกิจการ (ซึ่งรวมถึงสภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้) และความสามารถของกิจการในการจัดการเกี่ยวกับจำนวนเงินและจังหวะเวลา

ของกระแสเงินสดเพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และโอกาส ข้อมูลกระแสเงินสดให้ประโยชน์ในการประเมินความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด และทำให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปสร้างแบบจำลองเพื่อประเมินและเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดในอนาคตของกิจการที่ต่างกัน รวมทั้งช่วยเพิ่มความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของผลการดำเนินงานที่รายงานโดยกิจการที่แตกต่างกันได้ เนื่องจากได้ตัดผลกระทบที่เกิดจากการใช้วิธีปฏิบัติทางบัญชีแตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์ที่เหมือนกันออกไปแล้ว

การนำเสนองบกระแสเงินสด ต้องนำเสนอระหว่างรอบระยะเวลา โดยจำแนกเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ในลักษณะที่ทำให้ข้อมูลผู้ใช้งบการเงินสามารถประเมินผลกระทบของกิจกรรมเหล่านั้นที่มีต่อฐานะการเงินของกิจการ และจำนวนเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการได้ โดยข้อมูลนี้ยังอาจใช้เพื่อประเมินความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมเหล่านั้นได้ด้วย

ตั้งแต่ ปี 2552 ถึงปี 2561 มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่อง กระแสเงินสด ทำการปรับปรุงมาแล้ว 8 ครั้ง แต่ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงครั้งใดก็ตาม ย่อหน้าที่ 19 ยังระบุ “เหมือนเดิม” ว่า “กิจการควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม”

Wallace et al., (1997) ได้ทำการสำรวจรูปแบบของวิธีการรายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในประเทศแคนาดา สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ พบว่า ทุกประเทศมีการรายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงในอัตราส่วนที่ต่ำ กล่าวคือ ประเทศแคนาดา ได้ทำการสำรวจจากบริษัทจดทะเบียนจำนวน 300 บริษัท ในปี 1990-1992 พบว่าบริษัทจดทะเบียนของประเทศแคนาดา มีการรายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงเพียงร้อยละ 1 ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำการสำรวจจากบริษัทจดทะเบียนจำนวน 200 บริษัทในปี 1990-1993 พบว่า บริษัทจดทะเบียนในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการรายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงเพียงร้อยละ 2.5 และประเทศอังกฤษได้ทำการสำรวจจากบริษัทจดทะเบียนจำนวน 320 บริษัทในปี 1992-1993 พบว่า บริษัทจดทะเบียนในประเทศอังกฤษ มีการรายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงเพียงร้อยละ 1.8 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wallace et al., (1997) ที่ได้ทำการสำรวจบริษัทจดทะเบียนในประเทศอังกฤษจำนวน 200 บริษัท จำแนกตามประเภทธุรกิจ พบว่า จำนวน 198 บริษัท ที่รายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม และมีเพียง 2 บริษัทที่เป็นธุรกิจบริการและธุรกิจซื้อขายไป ที่รายงานกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง นอกจากนี้ ผู้บริหาร นักลงทุน และนักวิเคราะห์มีความพึงพอใจกับรูปแบบของวิธีการรายงานงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานโดยวิธีทางตรงอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง (Brahmasrene et al., 2004; Foster et al., 2012) ดังนั้น งานวิจัยนี้ มุ่งประเด็นที่การสำรวจวิธีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมถึงเหตุผลของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาถึงความเหมาะสมของการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย**1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง**

1.1 งบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่เปิดเผยข้อมูลในรายงานประจำปี 2560 จำนวน 757 บริษัท ทั้งนี้ ไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ และบริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน จำนวน 7 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560) คงเหลือจำนวน 750 บริษัท

1.2 ผู้อำนวยการฝ่ายการเงินและบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 757 บริษัท ทั้งนี้ ไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ และบริษัทที่เข้าข่ายอาจถูกเพิกถอน จำนวน 7 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2560) คงเหลือจำนวน 750 บริษัท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

2.1 แบบสำรวจรายการด้วยตัวเองที่ผู้ศึกษาได้สร้างขึ้น เพื่อสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดของกิจกรรมดำเนินงาน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) จากงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เปิดเผยข้อมูลในปี 2560

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) โดยประยุกต์ใช้ข้อความคำถามของ Brahmasrene et al., (2004) เพื่อสอบถามผู้อำนวยการฝ่ายการเงินและบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 งบกระแสเงินสดที่เปิดเผยต่อสาธารณะของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประจำปี 2560 ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย

3.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษารูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสด ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559)

4.2 ทำการสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เปิดเผยข้อมูลไว้ในรายงานประจำปี 2560 โดยวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามที่ระบุในมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) มี 2 วิธี ได้แก่ วิธีทางตรง และ วิธีทางอ้อม

4.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 174 ชุด สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 174 ชุด คิดเป็นร้อยละ 23.20 ($174/750 \times 100$)

สอดคล้องกับ Aaker et al., (2001) ที่นำเสนอว่าแบบสอบถามต้องมีอัตราตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะมีความเหมาะสมและสามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้

4.4 วิเคราะห์วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) โดยใช้ค่าร้อยละ

4.5 สรุปผลการวิเคราะห์วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) โดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 สรุปผลการสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนฯ จากงบกระแสเงินสดที่เปิดเผยไว้ข้อมูลในรายงานประจำปี 2560

ลำดับ	กลุ่มอุตสาหกรรม	วิธีทางตรง		วิธีทางอ้อม		รวม
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
1	กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	2	3.33	58	96.67	60
2	กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค	4	8.51	43	91.49	47
3	กลุ่มธุรกิจการเงิน	15	21.74	54	78.26	69
4	กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	1	0.77	129	99.23	130
5	กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	8	4.55	168	95.45	176
6	กลุ่มทรัพยากร	3	4.62	62	95.38	65
7	กลุ่มบริการ	9	5.96	142	94.04	151
8	กลุ่มเทคโนโลยี	4	7.69	48	92.31	52
รวมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม		46	6.13	704	93.87	750

จากตารางที่ 1 ผลการสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560 ทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรม พบว่า บริษัทที่มีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อมจำนวน 704 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 93.87 และมีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง มีจำนวน 46 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 6.13 นอกจากนี้ ยังพบว่าทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมใช้วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	45	25.86
	หญิง	129	74.14
อายุ	ไม่เกิน 25 ปี	2	1.15
	26-30 ปี	6	3.45
	31-45 ปี	96	55.17
	45 ปี ขึ้นไป	70	40.23
ระดับการศึกษา	ปวช.	-	-
	ปวส.	2	1.15
	ปริญญาตรี	78	44.83
	ปริญญาโท ขึ้นไป	94	54.02
ประสบการณ์ในการ ทำงาน	ไม่เกิน 5 ปี	72	41.38
	6-10 ปี	28	16.09
	11-15 ปี	24	13.79
	16 ปีขึ้นไป	50	28.74
บริษัทอยู่ในกลุ่ม อุตสาหกรรม	สินค้าอุปโภค บริโภค	14	8.05
	เกษตรและ อุตสาหกรรม	9	5.17
	อาหาร สินค้า	35	20.11
	อุตสาหกรรม		
	ธุรกิจการเงิน	19	10.92
	ทรัพยากร	14	8.05
	อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	34	19.54
	เทคโนโลยี	7	4.02
	บริการ	42	24.14
ปัจจุบัน บริษัทจัดทำ	วิธีทางตรง	38	21.84
งบกระแสเงินสดจาก	วิธีทางอ้อม	131	75.29
การดำเนินงานโดยวิธี	ทั้งสองวิธี*	5	2.87

* บางบริษัทจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง ในการนำเสนองบการเงินต่อสาธารณชน และจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม สำหรับรายงานต่อฝ่ายบริหารในแต่ละเดือน ทั้งนี้ บางบริษัท จัดทำงบกระแสเงินสดตรงกันข้าม กล่าวคือ จัดทำงบกระแสเงินสดจาก

กิจกรรมดำเนินโดยวิธีทางอ้อม ในการนำเสนองบการเงินสาธารณะ และจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง สำหรับรายงานต่อฝ่ายบริหาร

จากตารางที่ 2 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-45 ปี ระดับการศึกษาปริญญาโท ขึ้นไป ประสบการณ์ในการทำงานไม่เกิน 5 ปี อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ และปัจจุบัน บริษัทจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม

ตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับสาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560

สาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำ งบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัทที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสด จากกิจกรรมดำเนินงาน ด้วยวิธี		
	วิธีทางตรง	วิธีทางอ้อม	แสดงทั้งสองวิธี
1 เพราะความคุ้นเคย	5	47	1
2 เพราะมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน	19	85	5
3 เพราะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน	17	76	3
4 เพราะทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตาม ลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการ หลักของกิจการ	28	55	3
5 เพราะมีการเปลี่ยนแปลงระยะเวลาของลูกหนี้ การค้าและเจ้าหนี้การค้า	5	15	1

จากตารางที่ 3 สรุปความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับเหตุผลของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานพบว่า บริษัทที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง มีเหตุผล 3 อันดับแรกได้แก่ 1) เพราะทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตามลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการหลักของกิจการ 2) มีความสอดคล้องกับปีก่อน และ 3) เพราะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมเพิ่มเติมว่าเป็นวิธีที่ง่ายในการจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล มีความสะดวก ประหยัดทรัพยากร ซึ่งได้ผลลัพธ์เดียวกันกับวิธีทางตรง อีกทั้งยังสะท้อนภาพที่ต้องการในแง่ของการบริหารได้มากกว่าแบบทางตรง ทั้งนี้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางการบัญชีที่บริษัทใช้อยู่ มีหลากหลายธุรกิจและรายการค้าจำนวนมาก มีระบบการรับเงินมีหลากหลาย

ช่องทาง เป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีทั้งสาขาในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมีความคล่องตัวมากกว่าวิธีทางตรง

สำหรับบริษัทที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม มีเหตุผล 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เพราะมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน 2) เพราะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน และ 3) เพราะทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตามลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการหลักของกิจการ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรงเพิ่มเติมว่า บริษัทถือปฏิบัติตามรูปแบบที่กำหนดโดยหน่วยงานกำกับดูแล

ส่วนบริษัทที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานทั้งสองวิธี พบว่ามีเหตุผล 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) เพราะมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน 2) เพราะทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน และ 3) เพราะทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตามลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการหลักของกิจการ นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานทั้งสองวิธี เพิ่มเติมว่า สภาวิชาชีพบัญชีฯ ควรมีนโยบายให้กิจการขนาดเล็ก (กิจการที่ไม่มีส่วนได้เสียต่อสาธารณะ) จัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง เพราะจะสะท้อนกระแสเงินสดได้เป็นอย่างดี

การอภิปรายผล

จากการสำรวจวิธีการเปิดเผยข้อมูลงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 7 เรื่องงบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 750 บริษัท พบว่า มีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อมจำนวน 704 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 93.87 และมีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางตรง มีจำนวน 46 บริษัท คิดเป็นร้อยละ 6.13 นอกจากนี้ ยังพบว่าทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมใช้วิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wallace et al., (1997) ที่พบว่าบริษัทจดทะเบียนในประเทศอังกฤษมีการรายงานงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมถึงร้อยละ 99 และจากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า บริษัทมีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง เช่นกัน โดยเหตุผลที่เลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อม เพราะมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน ทำให้ทราบความแตกต่างระหว่างกำไร/ขาดทุนสุทธิและเงินสดจากการดำเนินงาน และทำให้ทราบเงินสดจ่ายและเงินสดรับตามลักษณะของรายรับและรายจ่ายที่เป็นรายการหลักของกิจการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brahmasrene et al., (2004) และ Foster et al., (2012) ที่พบว่า ผู้บริหาร นักลงทุน นักวิเคราะห์ รวมถึง Third-party users มีความพึงพอใจกับรูปแบบของวิธีการรายงานงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมการดำเนินงานโดยวิธีทางตรงอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง เนื่องจากมีความสอดคล้องเมื่อเทียบกับปีก่อน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่าสารสนเทศที่ได้จากงานวิจัยจะเป็นข้อมูลเพื่อให้คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชี พิจารณาการความเหมาะสมในรูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อไป

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ผลจากการสำรวจวิธีการเปิดเผยงบกระแสเงินสดของกิจกรรมดำเนินงาน กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี 2560 ทำให้ทราบวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดของกิจกรรมดำเนินงานตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่อง งบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) โดยสรุปทั้ง 8 กลุ่มอุตสาหกรรมมีการแสดงข้อมูลโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง ดังนั้นจึงควรนำเสนอต่อหน่วยงาน เพื่อจะได้พิจารณาถึงการกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับในการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานให้เป็นแนวเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยนี้เป็นเพียงการสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานของบริษัทที่จดทะเบียนหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเท่านั้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาถึงผลกระทบของรูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อมตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 7 เรื่องงบกระแสเงินสด (ปรับปรุง 2559) ที่มีต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน

องค์ความรู้ใหม่และผลที่เกิดต่อสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

แม้ว่าหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปของสหรัฐอเมริกา (US Generally Accepted Accounting Principles: US GAAP) หรือมาตรฐานรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International Financial Report Standards: IFRS) คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีออสเตรเลียและคณะกรรมการมาตรฐานรายงานทางการเงิน (The Australian accounting standards board (AASB) and the financial reporting standards board (FRSB) รวมถึงมาตรฐานการบัญชีของไทย (Thai accounting standards: TAS) ได้อธิบายว่าการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน สามารถแสดงได้ 2 วิธี คือวิธีทางตรงหรือวิธีทางอ้อม และเสนอแนะว่า บริษัทควรแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรง เนื่องจากเป็นวิธีที่ให้ข้อมูลที่อาจเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม แต่ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไม่ว่าจะเป็น 1) การสำรวจวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดของกิจกรรมดำเนินงานจากงบกระแสเงินสดเปิดเผยต่อสาธารณะของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยประจำปี 2560 ที่ผ่านการตรวจสอบและรับรองจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย และ 2) การสำรวจโดยใช้แบบสอบถามถึงวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดของกิจกรรมดำเนินงานรวมถึงสาเหตุของการเลือกวิธีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจากผู้อำนวยการฝ่ายการเงินและบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ก็พบว่าบริษัทมีการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยวิธีทางอ้อมมากกว่าวิธีทางตรง ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่นี้ สะท้อนให้หน่วยงานกำกับดูแลไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (The international accounting standard board: IASB) คณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการบัญชีการเงินของสหรัฐอเมริกา (The financial accounting standard board: FASB) คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชี

ออสเตรเลียและคณะกรรมการมาตรฐานรายงานทางการเงิน (The Australian accounting standards board: AASB) and the financial reporting standards board: FRSB) รวมถึงสภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดทำงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2560). *ข้อมูลบริษัทจดทะเบียน*. สืบค้นจาก <https://www.set.or.th/th/company/companylist.html>
- Aaker, D.A., Kumar, V. and Day, G.S. (2001). *Market Research*, New York: John Wiley & Sons.
- Abu-Abbas, B. M. (2014). Direct, Indirect, or Both Methods of Reporting Operating Statement of Cash Flows. *International Journal of Finance and Accounting*, 3(6), 335-340.
- Bradbury, M. (2011). Direct or Indirect Cash Flow Statements?. *Australian Accounting Review*, 21(2), 124-130.
- Brahmasrene, T., Strupeck, C. D., and Whitten D. (2004). Examining Preferences in Cash Flow Statement Format. *The CPA Journal*, 24(10), 58-60.
- Ding, Y., Jeanjean, T., and Stolowy, H. (2006). The Usefulness of Disclosing both Direct and Indirect Cash Flows: An Empirical Study. Presented at the Workshop Comptabilite-Audit-Publication. *IAE Paris*, March 10, 2006.
- Foster, T., McNelis, L. K., and Smith, W. L. (2012). The Statement of Cash Flows: An Indirect to Direct Conversion Tool to Enhance User Understanding and Analysis. *Journal of Accounting and Finance*, 12(2), 94-119.
- Hardan, A. S., Qabajeh, M. A., and Alshanti, A. M. (2016). The Preference of Direct or Indirect Methods in Preparing the Statement of Cash Flows in Decision Making: An Academic Perfective. *International Journal of Economics and Finance*, 8(2), 206-214.
- Lu, M., Shan, Y., Wright, S., and Yu, Y. (2018). Operating Cash Flow Asymmetric Timeliness in Australia. *Accounting & Finance*. 1-41.
- Wallace, R.S., Olusegun., Choudhury, Mohammed S.I., and Pendlebury, M. (1997). Cash flow Statements: An International Comparison of Regulatory Positions. *The International Journal of Accounting*, 32(1), 1-22.